

Motion till riksdagen
2005/06:Ju436

av **Olle Sandahl m.fl. (kd)**

Åklagarorganisationen och Ekobrottsmyndigheten

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Bakgrund.....	2
Åklagarväsendet.....	2
Samverkan mellan polis och åklagare	3
Ungdomsrotlar för unga brottslingar	4
Tillsynen över åklagarorganisationen.....	4
Åklagarna och EU	5
Ekobrottsmyndigheten (EBM)	6

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatt behov av kompetensutveckling samt utbildning för åklagare och annan personal inom åklagarorganisationen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en fortsatt nyrekrytering och förstärkning av åklagarorganisationen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att brott mot barn och andra med begränsad autonomi skall vara prioriterade områden för åklagarorganisationen.
4. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om en helt fristående tillsynsorganisation för åklagarna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda ungdomsrotlar inom åklagarorganisationen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för ett införande av ett europeiskt åklagarämbete.
7. Riksdagen begär att regeringen utreder och lägger fram förslag i syfte att förändra Ekobrottsmyndighetens ansvarsområde i enlighet med vad i motionen anförs.

Bakgrund

Tilltron till rättssamhället bygger på att människor kan förlita sig på rättvis rättstillämpning och en effektiv brottsbekämpning där övergrepp och kränkningar av medmänniskors integritet och egendom effektivt motverkas. Samhället har som uppgift att klart visa att på brott följer snabba och förutsebara reaktioner. Respekten för lagarna ska upprätthållas med fasthet och förövare av brott ska skyndsamt lagföras.

Kristdemokraterna anser att en fungerande rättsordning är oumbärlig för ett gott samhälle. En fri och oberoende rättskipning ger trygghet och säkerhet. Vi menar därför att rättsväsendet måste få tillräckliga resurser till sitt förfo-gande för att kunna fullgöra sin uppgift. Polis, åklagare, domstolar och krimi-nalvård utgör en helhet i rättskipningskedjan. Om en länk brister får detta konsekvenser för tilltron till hela rättsväsendet.

Åklagarväsendet

Riksdagens och regeringens satsningar på polisen gav under verksamhetsåret 2004 resultat genom ett kraftigt ökat inflöde av ärenden från polisen till åkla-gare. Inkomna och avslutade ärenden ökade med 8 resp. 9 % jämfört med år 2002. Resultaten för 2004 har, trots ökningen av antalet ärenden, fortsatt att

förbättras. Lagföringsandelen ökade med 1 % under år 2004, vilket tillsammans med volymökningen innebar att 11 100 misstänkta, motsvarande 10 % fler, lagförts år 2004 jämfört med år 2002. Vidare minskade den genomsnittliga genomströmningstiden med ytterligare 3 dagar till 23 dagar. Givetvis har detta lett till att den tidigare höga arbetsbelastningen för åklagarna har ökat ytterligare med det ökande inflödet från polisen. Det kommer enligt riksåklagaren Fredrik Wersäll att begränsa Åklagarmyndighetens möjligheter att satsa på utvecklingen av såväl kvaliteten i verksamheten som en mer effektiv lagföring. För detta behövs resursförstärkningar, menar Wersäll.

Åklagarmyndigheten inrättades från den 1 januari 2005. Därmed upphörde myndigheten Riksåklagaren samt de sex regionala åklagarmyndigheter som ingick i åklagarorganisationen. Åklagarväsendet har under de senaste tio åren stegvis genomgått en omvälvande förändring från ca 100 myndigheter till en. Denna process har för riksåklagaren och överåklagarna inneburit ett nödvändigt fokus på organisations- och administrationsutveckling. Också det senaste året har påtagligt präglats av omorganisationen till den nya Åklagarmyndigheten. Wersälls strategi för den vidare utvecklingen av åklagarverksamheten är att åklagarna under de kommande åren ska avsätta mindre tid på de yttre formerna för verksamheten, och i stället ägna mer tid åt den rättsliga utvecklingen och själva yrkesrollen – hur de blir ännu bättre åklagare.

Det svenska åklagarväsendet har idag, även i ett internationellt perspektiv, en central roll i rättsväsendet. I sin position i rättskedjan mellan polisen och domstolarna påverkar åklagaren såväl kvaliteten på polisens utredningsverksamhet som processen i domstol.

Åklagarnas arbetsbelastning bara ökar. Åldersstrukturen inom organisationen är sådan att man väntar stora pensionsavgångar. Resursbristen leder till att man nu har valt att starta en försöksverksamhet med unga beredningsjurister och praktikanter.

För att åklagarna ska kunna arbeta offensivt brottsbekämpande, stödja polisen, delta i rättsutvecklingen samt förbättra kvaliteten och lagföringen inom de prioriterade områdena måste ytterligare resurser tillföras. Enligt Wersäll behövs medel för 35 specialister som ska ingå i de familjevåldsenheter som ska inrättas i samverkan med polisen för att effektivisera lagföringen av familjevåld och sexualbrott. Dessutom behövs ytterligare 35 specialister för bekämpningen av miljöbrott, ekobrott, mängdbrott och internationell organiserad brottslighet.

Kristdemokraterna anser att brott mot barn och andra med begränsad autonomi måste vara det mest prioriterade området för åklagarna. Vi anser att det är hög tid att på allvar satsa på nyrekrytering av framtida åklagare och administrativ personal. Återkommande kompetensutveckling för de anställda är nödvändig.

Samverkan mellan polis och åklagare

För att åklagarna i större utsträckning än idag ska kunna koncentrera sig på de mest kvalificerade brottsutredningarna och utöva en aktiv förundersöknings-

Fel! Okänt namn på

ledning i dessa fordras insatser av flera olika slag. Polisen måste ta ett större ansvar för förundersökningsledningen än idag. Detta förutsätter ökad kompetens inom polisen.

Kristdemokraterna stödjer samarbetsprojekt mellan polis och åklagare, men det är av vikt att polisen och åklagarna behåller sina skilda funktioner. Ett samarbete som tar till vara kunskap och ger arbetet rationell struktur är av godo, men det är nödvändigt att fastställa ett regelverk för hur samarbetet ska bedrivas.

Det är viktigt att uppmärksamma att ett ökat samarbete även innebär en ökad arbetsbelastning för framför allt åklagarna, åtminstone inledningsvis. Samarbetet kan även medföra behov av nya lokaler etc. Sammantaget innebär samverkansprojekt att åklagarorganisationens resurser på kort sikt behöver ökas, men att projekten på lång sikt sannolikt medför effektivitetsvinster.

Ungdomsrotlar för unga brottslingar

Situationen för unga brottslingar mellan 15 och 20 år är inte densamma som för de som är äldre. De unga är oftare i början i en brottskarriär och det är således ännu viktigare med en snabb hantering av deras ärenden för att bryta denna bana tidigt. Konsekvensen av den brottsliga gärningen måste vara än tydligare och komma i nära anslutning till brottet. Hanteringen av de unga lagöverträdarna kräver också specialiserad kunskap och erfarenhet, vilket man har förstått både inom polisen och i domstolsväsendet. Om en ung brottsling bemöts på ett professionellt och kompetent sätt kan detta bryta ett påbörjat brottsligt beteende.

Kristdemokraterna kräver att det införs särskilda ungdomsrotlar inom åklagarväsendet. Dessa ska skyndsamt och kompetent utreda brott där ungdomar är inblandade. Fortbildning och fortlöpande kompetensutveckling är särskilt angelägna inom detta område.

Tillsynen över åklagarorganisationen

I den nya åklagarorganisationen har överåklagare och andra högre åklagare vid nationella utvecklingscentrum ett särskilt ansvar för rättslig utveckling samt tillsyn och rättslig kontroll inom deras respektive ansvarsområden. Att ansvara för överprövningsverksamheten är en grundläggande uppgift för dem. Vidare har dessa åklagare ansvaret för den ärendanknutna tillsynen. En på detta sätt specialiserad överprövnings- och tillsynsverksamhet menade regeringen skulle skapa goda förutsättningar för en mer enhetlig rättstillämpning.

Kristdemokraterna invände mot förslaget. Vi anser principiellt att det är fel att en myndighet utövar tillsyn över sig själv.

Tillsynen över Polisen utövas främst av Rikspolisstyrelsen. Kommittén om tillsynen över polis och åklagare fann brister både i den ordinära tillsynen över åklagarna och polisen. Trots detta, och trots att kommittén slog fast att det vore en fördel om tillsynen utövades av ett från den granskade myndig-

heten helt fristående organ, fann kommittén att tillsynen över åklagarna och Polisen inte skulle överföras till ett sådant organ. Riksdagens ombudsmän (JO) och Statskontoret hade också invändningar mot en intern tillsyn av åklagarna.

Uppenbarligen uppstår trovärdighetsproblem när en organisation ska utreda sig själv. Kristdemokraterna begär därför att regeringen återkommer med förslag på en helt fristående tillsynsorganisation avseende åklagarna.

Åklagarna och EU

För att komma till rätta med den gränsöverskridande brottsligheten är det av största vikt att det finns samverkansprojekt mellan åklagare inom EU. Sedan 2002 finns Eurojust, EU:s formella åklagarsamarbete, som är stationerat i Haag och består av en representant för varje medlemsland. Eurojust har till uppgift att främja samarbetet mellan ländernas åklagare.

Eurojust är inte sättet för åklagare inom EU att samarbeta. Ofta har åklagare i olika medlemsländer direktkontakt med varandra och Eurojust används mest när det uppstått problem i åklagarnas samarbete. Det vore positivt med ett utökat gränsöverskridande åklagarsamarbete, där åklagare från olika länder skulle kunna driva en utredning i en gemensam utredningsgrupp.

De olika befogenheter som rättsväsendena i olika EU-länder har sätter ibland käppar i hjulen för samarbetet. Möjligheterna att förverka brottspengar är ett exempel på ett område där Sverige ligger långt efter många andra länder i Europa. Det straffrättsliga samarbetet måste vidareutvecklas så att det når upp till samma nivå som polissamarbetet. Även med ett effektivt straffrättsligt samarbete är det svårt att hantera den organiserade brottsligheten och terrorism om det inte samtidigt sker en tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning på området och en förenkling av de procedurer som tillämpas. Det finns en handlingsplan inom EU för att uppnå gemensamma straffrättsliga regler. Handlingsplanen innehåller förslag på enhetliga minimistraff och gemensamma definitioner av brott. Kristdemokraterna stöder förslaget att införa gemensamma straffrättsliga regler för vissa gränsöverskridande grova brott. Inga länder ska vara "frihandelsområden" för brottslingar. Samtidigt är det viktigt att de straffrättsliga reglerna utformas som just minimiregler. Varje land får sedan bestämma om de inhemska reglerna ska gå längre än minimikraven.

Kristdemokraterna vill inrätta ett europeiskt åklagarämbete, som ges möjlighet att utreda och lagföra brott som berör flera EU-länders ekonomiska intressen eller bedrägerier med EU-medel. Kristdemokraterna beklagar att promemorian *Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa* (Ds 2004:52) ännu inte fått riksdagens stöd. I denna föreslås det att riksdagen ska godkänna den slutliga formuleringen i det konstitutionella fördraget (Ds 2004:52) som innebär att dagens samarbete mellan medlemsländernas åklagare inom Eurojust ska kunna utvecklas till en europeisk åklagarmyndighet som i samarbete med Europol kan bekämpa brott som skadar EU:s finansiella intressen. Europeiska rådet kan fatta ett senare beslut om att Åklagarmyndig-

Fel! Okänt namn på

heten ska vara behörig att bekämpa grov brottslighet med gränsöverskridande inslag (artikel III-274). Det slutliga fördraget undertecknades den 29 oktober 2004. Kristdemokraterna välkomnar en sådan utveckling.

Ekobrottsmyndigheten (EBM)

Under år 2004 prioriterade EBM den allvarliga ekonomiska brottsligheten. Verksamhetsresultaten för året var goda: fler ärenden avgjordes, lagföringen ökade och handläggningstiderna blev kortare. Lagföringsandelen ökade från 28 till 31 % och i fråga om de särskilt krävande ärendena har lagföringsandelen ökat från 46 till 48 %. För de mindre komplicerade ärendena minskade genomsnittliga genomströmningstiden med 25 dagar, för medelsvåra ärenden var minskningen 24 dagar och för de särskilt krävande ärendena 111 dagar. EBM avslutade 3 763 ärenden under år 2004. Därmed ökade antalet avslutade ärenden marginellt jämfört med år 2003. Samtidigt ökade inflödet av nya ärenden. Antalet inkomna ärenden uppgick till 4 145, vilket innebar en ökning med 11 % jämfört med föregående år. Den största andelen anmälningar, 70 %, kom från Skatteverket och konkursförvaltarna. Anmälningar om EU-bedrägerier och anmälningar från revisorer har också ökat under året.

Under den senaste femårsperioden har antalet inkomna ärenden till EBM ökat med 70 %. EBM har enligt generaldirektören Gudrun Antemar inte klarat av att samtidigt med satsningen mot allvarlig ekonomisk brottslighet fullt ut möta den ökade ärendetillströmningen under 2004. Balanserna har ökat. Trots den stora arbetsinsats som alla medarbetare i EBM har stått för under året räcker således inte resurserna till för att möta ett ständigt ökande ärendetillflöde. Den stadiga ökningen av antalet anmälda ekobrott kommer att fortsätta eftersom samhällets insatser mot ekobrottsligheten hela tiden utvecklas. Den måste mötas med en långsiktig och strategisk ekobrottsbekämpning i enlighet med de konkreta förslag till utveckling som EBM har identifierat och börjat genomföra.

Regeringen beslutade den 1 september 2005 att ge en utredare i uppdrag att se över EBM:s organisation och verksamhet. Utgångspunkten är att EBM bör finnas kvar, men utredaren är fri att föreslå den organisatoriska lösning som han eller hon bedömer vara den bästa. Det grundläggande syftet ska vara att åstadkomma en så effektiv ekobrottsbekämpning som möjligt.

Kristdemokraterna anser att all avancerad ekonomisk brottslighet kräver operativa insatser av sådan kvalificerad art att en enhetlig myndighetsstruktur och ledning är nödvändig. Vi välkomnar således en utredning av EBM:s organisation och verksamhet. EBM:s ansvarsområde måste förändras. Exempelvis är den geografisk fördelning av ekobrottsbekämpningen som finns idag inte lämplig. Under EBM bör man lägga all avancerad ekobrottslighet och annan allvarlig brottslighet som kan kopplas till denna. Övrig ekonomisk brottslighet ska utredas i den lokala polis- och åklagarorganisationen. Den nya EBM ska givetvis ha den spetskompetens som krävs i en situation där ekonomisk brottslighet blir allt mer internationell, komplex och omfattande.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2005

Olle Sandahl (kd)

Peter Althin (kd)

Helena Höij (kd)

Yvonne Andersson (kd)

Ingvar Svensson (kd)

Tuve Skånberg (kd)

Ingemar Vänerlöv (kd)